

Łódź dn. 2.04.2021

prof. dr hab. Zbigniew Dudek
Akademia Sztuk Pięknych
im. Władysława Strzemińskiego
w Łodzi
Wydział Sztuk Pięknych / Instytut Rzeźby

RECENZJA

dorobku artystycznego, dydaktycznego
oraz rozprawy habilitacyjnej
doktora sztuki pana dr Sebastiana Mikołajczaka
w związku z postępowaniem habilitacyjnym,
w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne
i konserwacji dzieł sztuki.

Zlecniodawcą recenzji jest Rada Doskonałości Naukowej,
postępowanie habilitacyjne wszczęte 24 września 2020 roku
na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika
w Toruniu.

Sebastian Mikołajczak (ur. 1975r) jest absolwentem Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Dyplom magistra sztuki uzyskał w 2005 roku, w Pracowni Macieja Szańkowskiego. Od 01.10.2009 został zatrudniony na stanowisku asystenta w Zakładzie Rzeźby Instytutu Artystycznego UMK na ½ etatu. Już w następnym roku 19.10 2010, uzyskał stopień Doktora sztuki w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie Sztuki Piękne nadany przez Radę Naukową Wydziału Sztuk Pięknych tejże uczelni. Tytuł pracy doktorskiej to: „Oniryzm jako temat w sztuce”. Praca powstała pod opieką promotora prof. Joanny Bebarskiej. Recenzentami były: dr hab. Hanna Jelonek, prof. ASP Warszawa oraz dr hab. Iwona Langowska, prof. UMK Toruń. Od 2011 roku został zatrudniony na pełnym etacie asystenta w Zakładzie Rzeźby Instytutu Artystycznego UMK, a od 2013 roku do chwili obecnej jest adiunktem w Katedrze Architektury Wnętrz i Rzeźby. Od 2012 roku działalność artystyczna dr Sebastiana Mikołajczaka to głównie medalierstwo i projektowanie monet. Dokumentacja habilitacyjna dr Sebastiana Mikołajczaka składa się z trzech zeszytów:

1. Autoreferatu w języku polskim i angielskim.
2. Wykazu dorobku artystycznego po uzyskaniu doktoratu – wybór z lat 2010-2020.
3. Dokumentacja działalności dydaktycznej po uzyskaniu stopnia doktora.

W/w dokumentacja przekazana została również, w formie cyfrowej. Habilitant dołączył katalog pt.: „Sebastian Mikołajczak MEDALE I MONETY” - Toruń 2018, dofinansowany ze stypendium artystycznego Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego, wydany przez Wydział Sztuk

Pięknych UMK w Toruniu. Katalog opracowany według koncepcji autora w sposób przejrzysty prezentuje zdokumentowane w nim dzieła medalierskie i realizacje wybranych monet.

Przeglądając opracowanie dorobku artystycznego trudno nie odnieść wrażenia, że pan Sebastian Mikołajczak jest nad wyraz aktywnym twórcą, propagatorem sztuki medalierskiej i projektowania monet. We wstępnym opisie opracowania wspomina o 4 wystawach indywidualnych przed uzyskaniem stopnia doktora i brał udział w 8 ogólnopolskich i 30 zagranicznych wystawach. Po uzyskaniu stopnia doktora swoją twórczość zaprezentował na 3 wystawach indywidualnych o wyjątkowej formie prezentacji, brał udział 22 zbiorowych wystawach ogólnopolskich i 96 zagranicznych. Tak znacząca aktywność przyniosła twórcy wiele nagród, medali, wyróżnień w kraju i za granicą. Wymienię jedynie uzyskanie 18 nagród w konkursach Narodowego Banku Polskiego za projekty wraz z realizacją monet kolekcjonerskich i obiegowych.

- W 2019 roku uzyskał nagrodę, w konkursie na projekt monety na International Coin Design Competition - Osaka / Japonia.
- W 2017 roku otrzymał I nagrodę na międzynarodowym konkursie na srebrną monetę poświęconą twórczości Jonathana Swifta – Centralny Bank Irlandii, Dublin.
- Projekt srebrnej monety „Jan Karski” wydanej przez NBP uzyskał tytułu „Najbardziej inspirującej monety świata”, w konkursie Coin of the Year 2016 roku, w Nowym Yorku.

Współpracuje z emitentami i bankami całego świata, od Irlandii po Nową Zelandię. W latach 2012- 2020 za wyjątkową aktywność twórczą otrzymał pięć nagród Rektora Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Prace dr Sebastiana Mikołajczaka znajdują się w zbiorach muzealnych na Litwie, Irlandii, Rosji, Portugalii, Słowacji czy Wielkiej Brytanii. To budzi uznanie!

Złożona dokumentacja artystycznych osiągnięć stanowi zbiór reprodukcji okładek, stron katalogów z uczestnictwa w wystawach, kopie plakatów i reprodukcję uzyskanych nagród, odznaczeń i wyróżnień. Dla pełnej prezentacji swoich osiągnięć autor odnosi nas na ostatniej stronie opracowania do własnej strony internetowej sebastianmikolajczak.com. Na stronie znajdujemy usystematyzowany podział dzieł medalierskich na cykle: Cykl Świat, Cykl Postacie, Cykl Mity, Cykl Historia, Cykl Historie Biblijne oraz profesjonalnie zdokumentowane Monety i Numizmaty, projektowane dla Narodowego Banku Polskiego, oraz dla emitentów zagranicznych.

Autoreferat dr Sebastian Mikołajczak podzielił na trzy części.

W pierwszej części „DLACZEGO MEDALIERSTWO?”, autor w osobistym wyznaniu uzasadnia wybór tej formy rzeźbiarskiej dla realizacji indywidualnej wypowiedzi artystycznej. W prosty i czytelny sposób wprowadza nas w obszar swoich zainteresowań. Argumentuje powód podejmowanych tematów i sposób ich realizacji. Wprowadza nas w przestrzeń niekonwencjonalnych form realizacji, w obszar eksperymentów materiałowych, dotąd nie stosowanych w klasycznym medalierstwie.

„Nieustannie szukam artystycznych środków wypowiedzi, dostosowując do nich materiały i techniki, a nawet opracowuję własne technologie. Dlatego moja twórczość jest tak różnicowana i wyraża się zarówno w klasycznym podejściu do medalu, jak i otwartości na liczne eksperymenty, co plasuje wiele moich prac w obszarze tzw. „obiektów medalierskich”. Proces twórczy jest długotrwały, niektóre prace realizuję miesiącami szukając odpowiedniego rozwiązania dla stworzonej koncepcji. Zdarza się często, że powstaje kilka wersji konkretnego medalu, z których wyłaniam ostateczny wariant.”

Poszukiwania dr Mikołajczaka nowych form wypowiedzi, opartych na tworzeniu symbiozy pozornie nie przystających do siebie materiałów, są mi szczególnie bliskie. Sam nieustannie eksperymentuję, w celu uzyskania maksymalnej siły wyrazu, wyzwolonej w trakcie procesu tworzenia.

W następnej części autoreferatu „PROJEKTOWANIE MONET”, autor wprowadza nas w arkaną sztuki projektowania i realizacji monet. Uświadamia podległość procesu twórczego, uwarunkowaniom narzuconym przez emitentów oraz wymaganiom technicznego opracowania projektu, stawianym przez producenta monet, czyli mennice.

„Każda emisja monety ma status aktu prawnego. Od fazy projektu po produkcję jest ona uwarunkowana licznymi procedurami wynikającymi z planu emisyjnego danego państwa. Tematy monet odnoszą się do ważnych wydarzeń, postaci oraz dat związanych m.in. ze światem sztuki, kultury, nauki, historii, przyrody czy sportu. Emisja określa nakład monety, nominał oraz jej szczegółową specyfikację (skalę, rodzaj stempla, kruszcu złota lub srebra, w jakim zostanie wybita), a także technologię jej produkcji.”

I dalej:

„Współpraca z emitentami jest wynikiem zaproszenia do konkursu, którego celem jest wyłonienie projektu graficznego monety do danego tematu. Etap ten jest kluczowy i musi być dobrze zilustrowany graficznie oraz opisany i przeanalizowany w każdym szczególe, gdyż nie podlega modyfikacji na dalszym etapie pracy nad monetą. Kolejny etap to ręczne przygotowanie gipsowych modeli monet z reliefem odzwierciedlającym w pełnych szczegółach projekt graficzny monety z uwzględnieniem wszystkich parametrów produkcji, zgodnie z wytycznymi mennicy. Zrealizowane modele są akceptowane przez emitenta oraz weryfikowane przez technologów mennicy. Kończącym etapem, w którym uczestniczę, jest realizacja pierwszej monety próbnej, a zwieńczeniem całego procesu –akceptacja emitenta.”

Wstępem do trzeciej części autoreferatu „PRZEDMIOT HABILITACJI” - jest przedstawienie dwóch spektakularnych retrospektywnych wystaw. Pierwsza wystawa miała miejsce w Muzeum Okręgowym im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy, w 2018 roku, pt.: „Sebastian Mikołajczak Monety i Medale”. Wystawa o wyjątkowej aranżacji i nadzwyczajnym klimacie. Druga w Muzeum Monet i Medali Narodowego Banku Słowacji, w Kremnicy, w 2019 roku. Tytuł tej wystawy „Sebastian Mikołajczak AVERZ/REVERZ”. Wystawa o równie profesjonalnej prezentacji dzieł medalierskich i autorskich projektów monet. Z w/w wystaw habilitant

wygenerował prace medalierskie i realizacje z dziedziny projektowania monet, stanowiące przedmiot dzieła habilitacyjnego. Są to:

Medale z cyklu „Świat”:

- Światowa ruletka – 2014
- Iluminacja – 2018
- Tożsamość I -2017
- Tożsamość II- 2017
- Raport o stanie świata 2015 – Matrioszka – 2015
- Conditio humana- 2015
- Świat dziecka – 2019,

Z cyklu „Postacie”:

- Ludwig van Beethoven – 2010
- Maria Skłodowska-Curie – 2017
- Samuel Beckett – 2012,

Z cyklu „Mity”:

- Bachus – 2012
- Syzyf – 2012
- Stajnia Augiasza – 2019

Wybrane prace z dziedziny projektowania monet:

- „100. Rocznica urodzin Jana Karskiego”, „Wielcy Polacy ekonomiści - Mikołaj Kopernik”, „Jonathan Swift” i „Genesis; Creacion of the World”.

Zapoznając się z realizacjami medalierskimi Sebastiana Mikołajczaka posiadającego tak znaczący dorobek artystyczny, od wielu lat aktywnego twórcy - nie znalazłem jedynej, dominującej formy opracowania rzeźbiarskiego. Swoistego charakterystycznego gestu rzeźbiarskiego, śladu, dotyku, który przypisany zostałby jedynie temu artyście. Chodzi mi o taką charakterystykę dzieła, która na pierwszy rzut oka kierunkuje odbiorcę w obszar estetycznych preferencji twórcy. Posłużę się przykładem formalnej identyfikacji jakiej oczekiwałem u habilitanta: chropowatości i odręcznej kaligrafii jak u Bronisława Chromego, gruzowatości Adolfa Ryszki, czy płynnej przenikającej linii płaszczyzn i konturów w medalach rzeźbiarek Magdaleny Dobruckiej lub Ewy Olszewskiej-Borys. Wynoszę z tego, że autor nie wniknął w ten obszar ekspresji. Prawdopodobnie dr Mikołajczak w niewielkim stopniu uczestniczył, w modelowaniu formy rzeźbiarskiej, w skali i z niewielką ilością prób. Duża forma rzeźbiarska, wymusza poszukiwania indywidualnego sposobu kształtowania form i sposobu wartościowania detalu. Z deklaracji autora wiemy, że od 2012 roku jego działalność artystyczna zogniskowana została na małej formie medalierskiej i projektowaniu monet, przyporządkowaniu działań rzeźbiarskich niskiemu reliefowi i niewielkiej skali.

Dr Mikołajczak znalazł jednak inne pola poszukiwań tożsamości twórczej.

W wytypowanych przez autora medalach „Iluminacja”, „Tożsamość II”, „Świat dziecka” i w medalach: „Filar Epoki”, „600 lecie chrztu Żmudzi”, czy w „Latającym dywanie”, Sebastian Mikołajczak wprowadził ażur, czyli pustkę, która staje się formą przez znaczeniową sylwetę. Znamy ten zabieg formalny w figuracji od czasu kubizmu. Sztandarowym przykładem jest rzeźba Archipenki „Kobieta czesząca się” z 1915 roku. Podobną formę obrazowania znajdujemy we współczesnej rzeźbie, chociażby w pracach Antony Gormley’a. Sebastian Mikołajczak wprowadzając ażur, rozbija płaskość medalu i jednoznacznie przyporządkowuje rewers - awersowi. Staje się to dzięki perfekcyjnie przemyślanej narracji. Ten zabieg formalny sprawia, że jesteśmy obserwatorami obydwu stron medalu niemal jednocześnie, niejako w ruchu czasoprzestrzennym. Czytając treści zapisane na jednej stronie, znamy ażurową figurację strony drugiej. To przemyślnie a nawet irytujące. Zaskoczeniem staje się rozszyfrowanie zapisanych treści rewersu. Sebastian Mikołajczak w subtelny i trafny sposób potrafi skomentować intrygujące go problemy, sprowadzając je do minimalistycznej formy znaku. Siłą jego artystycznej wypowiedzi jest odnalezienie przeciwstawnych sobie symboli, leżących na dwóch odległych krańcach penetrowanego obszaru.

Dlaczego medale „Iluminacja” i „Filar Epoki” stały się eksponatami będącymi w posiadaniu British Muzeum w Londynie?

Otóż Sebastian Mikołajczak jest **medalierskim Banksy**.

Skróty myślowe jakie stosuje w przedstawieniach awersu i rewersu i trafność sentencji, jednoznacznie kierują postrzeganie jego twórczości w stronę osławionego artysty graffiti. Sebastian Mikołajczak jest twórcą naszych czasów. Jest komentatorem życia społecznego, politycznego a nawet religijnego.

Prześledźmy kilka wizualizacji:

- upadek wartości duchowych zastąpiony przez przemożną chęć posiadania dóbr materialnych w medalu „Świątynia” z 2018 roku,
- symbol społecznych więzi zawiązanych przy wspólnym ognisku a zastąpionych przez kontakt na odległość za pomocą urządzeń elektronicznych, w medalu „Iluminacja” z 2018 roku,
- „Filar Epoki” z 2018 roku, medal o wymownym skojarzeniu antycznego świata - kolebki sztuki, kultury i filozofii z wszechobecnym fast food-em, symbolem taniej pop kultury,
- i chyba najmocniejszy **Mikołajczak-Banksy** utożsamiony jest w medalu „Świat dziecka” - dziecka, które zabawkę ciągnącą za sobą, musiało zastąpić maską gazową i karabinem.

Jest jeszcze druga odsłona Mikołajczaka medaliera. Mikołajczak eksperymentuje z formą medalu. Rozwija je w przestrzeni, tworzy formy mobilne, poszukuje ekspresji opartej

o kompilację różnych materiałów: szkła, drewna, stalowych taśm i drutów. Wprowadza elementy gotowe w stylu *ready-made*. użytym materiałom przypisuje funkcję znaczeniową według starannie przemyślanego projektu. Tworzy z nich znaki egzemplifikujące zespoły zdarzeń i faktów. Cytując rzeczywiste przedmioty w małej skali, buduje siłę jednoznacznego przekazu. Tak opracowane obiekty medalierskie stają się jednostkowym, autonomicznym utworem małej formy rzeźbiarskiej. W tym obszarze rozwiązań formalnych habilitanta, znajdują się prace z cyklu „Postacie”:

- Medal z 2010 roku „Ludwig van Beethoven” - szklany krążek ze szczerkawo zarysowanym kształtem ucha i kroplami powietrza, zapis nutowy utworu na pięciolinii.
- Medal „Maria Skłodowska –Curie” z 2017 roku, przedstawiający portret Noblistki z zapisem budowy atomu polonu. Medal został umieszczony we wnętrzu szklanej kolby laboratoryjnej, to poszerzyło siłę oddziaływania i spotęgowało zakodowane treści.

Medale „Samuel Beckett” oraz „Bachus” i „Syzyf” z cyklu Mity, dalece odbiegają od klasycznej formy awersu i rewersu. Są to obiekty medalierskie, małe formy rzeźbiarskie. Powołane przez autora w wyniku głębokiego procesu myślowego, w poszukiwaniu symboli i znaczeń, przynależnych podejmowanym tematom. To interesujące w formie i sposobie realizacji prace. Przeniesione z rzeczywistego świata cytaty skomponowane w poetycką frazę.

Wielokrotnie podziwiałem na Triennale Tkaniny w „Miniaturach tkackich”, czy w równie interesujących para-rzeźbiarskich obiektach, z obszaru tzw. „Form złotniczych i biżuteryjnych”, zaskakującą pomysłowość i kreatywność artystów oraz rozmiar możliwości twórczych.

W miniaturyzacji istnieje jednak niebezpieczeństwo - przypisania obiektu artystycznego do żartu plastycznego, gdzie nieszczęśliwie traci On swoją powagę. Szczęśliwie w prezentacji autora nie znalazłem takiego zubożenia.

Drugą część prezentacji habilitacyjnej stanowią projekty zrealizowanych monet dla emitentów w kraju i za granicą.

Przedstawione w dokumentacji habilitacyjnej dwie pierwsze monety to 10 złotowa moneta srebrna, poświęcona „100. rocznicy urodzin Jana Karskiego”, praca nagrodzona i dla artysty wyjątkowa. Drugą jest moneta z cyklu „Wielcy polscy ekonomiści – Mikołaj Kopernik”. Srebrna moneta o nominale 10 zł. Obydwie monety skomponowane są w sposób niezmiernie czytelny z odpowiadającym i uzupełniającym się rysunkiem awersu i rewersu. Czystość koncepcji plastycznej czytamy w uzupełniających się wzajemnie obszarach lustra i dopełniających je w lustrzanym odbiciu reliefach, o tym samym kształcie.

Moneta „Jonathan Swift” zaprojektowana dla Centralnego Banku Irlandii jest potwierdzeniem przenikania się doświadczeń między pracą medalierską a projektowaniem monet.

To wizualizacja podróży Guliwera, w skali, od Gigantów do Liliputów, na kartach zapisanej historii. Syntetyczna forma i skrót myślowy, jest dominujący dla dr Mikołajczaka w monecie, tak jak w projektach medalierskich.

Ostatnią prezentowaną monetą jest „obiekt monetarny” „Genesis: Creation of the World”. Obiekt składający się z dwóch kręgów złożonych ze sobą w średnicy koła. W wyznaczonych półkolistych płaszczyznach autor umieścił siedem przedstawień stworzenia świata. Ósme półkole sferycznego układu oddał emitentowi Nowej Zelandii. To numizmatyczne dzieło, jest jednym z wielu zaprojektowanych przez dr Mikołajczaka. Wykonane z użyciem współczesnych technologii laserowego grawerunku, z selektywnym złoceniem, z zastosowaniem inkrustacji.

W dorobku pedagogicznym od czasu doktoratu do przewodu habilitacyjnego, „DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNA” dr Mikołajczaka to przede wszystkim udział w konstruowaniu programów nauczania i opracowanie ćwiczeń w ramach pracy dydaktycznej, w prowadzonych przez siebie pracowniach.

Spektakularnym sukcesem habilitanta jest powołanie według własnej koncepcji organizacyjnej i logistycznej projektu edukacyjnego, Międzynarodowy Projekt Medalierski. Projekt jest realizowany od roku 2009, w poszczególnych 12 edycjach skupił 1543 uczestników z uczelni artystycznych m. in. Bułgarii, USA, Turcji, Japonii, Meksyku, Izraela, Niemiec, Chorwacji, Portugalii, Hiszpanii, Litwy, Łotwy, Węgier i Polski. W projekcie uczestniczą również niezwiązani z ośrodkami akademickimi goście, artyści z różnych zakątków świata.

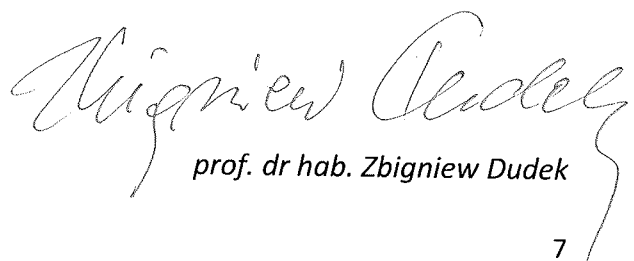
Konkluzja

Dr Sebastian Mikołajczak jest zadeklarowanym twórcą medali i projektantem monet. W obszarze medalu jest eksperymentatorem i twórcą wciąż poszukującym, zarówno w budowaniu kompozycji rozwijającej formę medalu w przestrzeni jak i użyciu materiałów, których funkcją jest wzmocnienie siły przekazu. W sferze merytorycznej Sebastian Mikołajczak jest dogłębnym analitykiem, rozbierającym problem na części pierwsze, by w konkluzji uzyskać syntetyczną i charakterystyczną dla siebie formę wypowiedzi.

W numizmatach jest niekwestionowanym mistrzem miniaturowego modelunku.

Sebastian Mikołajczak zdobył uznanie profesjonalistów w dziedzinie numizmatyki na całym świecie. Każdy z nas otarł się o realizację medalu bitego w mennicy i zna doświadczenia efektu własnej próby. Gratuluję projektantowi tak wielu wyzwania i równie wielu trafnych artystycznych wyborów.

W związku z powyższym stwierdzam, iż pan dr Sebastian Mikołajczak spełnia wymogi art. 219 ust.1/2/3/ Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku (Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce) do nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

prof. dr hab. Zbigniew Dudek

